

AVRUPA SOSYAL ŞARTININ TOPLU ŞİKAYET SİSTEMİ ÖNGÖREN EK PROTOKOLÜ

(Strasbourg, imza: 09/11/1995; yürürlük: 01/07/1998) ¹

Başlangıç

18 Ekim 1961 tarihinde Torino’da imzaya açılan Avrupa Sosyal Şartının² (bundan böyle “Şart” olarak anılacaktır) bu Protokolüne imza koyan Avrupa Konseyi üyesi Devletler;

Şart tarafından güvence altına alınan sosyal hakların etkili biçimde uygulanabilmesini geliştirecek yeni önlemleri almayı kararlaştırarak;

Bu amacın özellikle, diğerlerinin yanı sıra, yönetimin ve çalışanların ve hükümetler-dışı örgütlerin katılımını güçlendirecek olan, bir toplu şikayet usulünün oluşturulmasıyla başarılabileceğini değerlendirerek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

¹ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 09/11/1995 tarihinde imza ve onaya açılan “**Avrupa Sosyal Şartının Toplu Şikayet Sistemi Öngören Ek Protokolü**” (No.158, “*Additional Protocol to the European Social Charter Providing for a System of Collective Complaints*”), 01/07/1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Eylül 2009 itibariyle bu Protokole imza koymamış ve onaylamamıştır.

Toplu Şikayet Sistemi Öngören Ek Protokolün daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments, Cilt/Vol. II, Avrupa Konseyi İkinci Bölüm/Council of Europe Second Part**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2003, sf.135-141 (Türkçe), sf.423-429 (İngilizce). Bu Protokol hakkında bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay., İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. Baskı), sf.1124-1126.

² Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 18/10/1961 tarihinde imza ve onaya açılan ve 26/02/1965 tarihinde yürürlüğe giren “**Avrupa Sosyal Şartı**”nın (No.035, “*European Social Charter*”) tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

Madde 1

Bu Protokolün Sözleşmeci/(Akit) Tarafları, aşağıdaki örgütlerin, Şartın yetersiz biçimde uygulandığını ileri süren şikayetleri sunması hakkını tanırlar:

- (a) Şart Madde 27, paragraf 2’de anılan uluslararası işveren örgütleri ve sendikalar;
- (b) Avrupa Konseyinde danışman statüsüne sahip olan ve Hükümetler Komitesi tarafından bu amaçla oluşturulan bir listeye dahil edilen diğer uluslararası hükümetler-dışı örgütler;
- (c) aleyhine şikayet başvurusunda bulunulan Sözleşmeci Tarafın yargı yetkisi içinde olup temsil etme niteliğine sahip ulusal işveren örgütleri ve sendikalar.

Madde 2

1. Herhangi bir Sözleşmeci Devlet ayrıca, Madde 13 hükümleri uyarınca bu Protokol ile bağlı olma rızasını açıklarken, yahut bundan sonraki herhangi bir tarihte, kendi yargı yetkisi içinde olup temsil etme niteliğine sahip ve bu Şartın kapsadığı konularda özel yetkinliği bulunan herhangi bir başka ulusal hükümetler-dışı örgütün, kendisi aleyhine şikayetçi olması hakkını tanıdığını da beyan edebilir.

2. Bu çeşit beyanlar, belirli bir süre için yapılabilir.

3. Bu beyanlar, örneklerini Sözleşmeci Taraflara iletilecek ve bunları yayınlayacak olan Avrupa Konseyi Genel Sekreterine depo edilecektir.

Madde 3

Sırasıyla Madde 1 (b) ve Madde 2’de anılan uluslararası hükümetler-dışı örgütler ve ulusal hükümetler-dışı örgütler, ancak özel ihtisas sahibi olarak tanınmış buldukları konularda anılan hükümlerde öngörülen usule uygun olarak şikayetler sunabilirler/(şikayet başvurusu yapabilirler).

Madde 4

Şikayet, Şartın ilgili Sözleşmeci Tarafça kabul edilen bir hükmüne ilişkin olarak ve bu Sözleşmeci Tarafın şikayete konu hükmün tatminkar biçimde uygulanmasını ne bakımdan temin etmediğini göstererek, yazılı biçimde yapılacaktır.

Madde 5

Herhangi bir şikayet, bunun alındı belgesini verecek, ilgili Sözleşmeci Tarafa şikayetin bildirimini yapacak ve şikayeti derhal Bağımsız Uzmanlar Komitesine iletcek olan Genel Sekretere sunulacaktır.

Madde 6

Bağımsız Uzmanlar Komitesi, belirleyeceği zaman sınırı içinde olacak şekilde, ilgili Sözleşmeci Taraftan ve şikayet başvurusunu yapan örgütten bu şikayetin kabul edilebilirliği hakkında yazılı bilgi ve görüşlerini sunmalarını talep edebilir.

Madde 7

1. Bağımsız Uzmanlar Komitesi bir şikayetin kabul edilebilir olduğuna karar verirse, Genel Sekreter aracılığı ile, Şartın akit Taraflarına bu hususta bildirimde bulunacaktır. Bağımsız Uzmanlar Komitesi, belirleyeceği zaman sınırı içinde olacak şekilde, ilgili Sözleşmeci Taraftan ve şikayet başvurusunu yapan örgütten konuyla ilgili her türlü yazılı açıklamaları ya da bilgiyi sunmalarını; ve bu Protokolün diğer Sözleşmeci Taraflarından, aynı süre içinde, sunmayı diledikleri görüşlerini/(yorumlarını) iletmelerini, talep edecektir.

2. Şikayet ulusal bir işveren örgütü ya da ulusal bir işçi sendikası yahut ulusal ya da uluslararası düzeydeki bir başka hükümetler-dışı örgüt tarafından sunulmuş ise, Bağımsız Uzmanlar Komitesi, Şart Madde 27 paragraf 2’de anılan uluslararası işveren örgütlerine ya da işçi sendikalarına Genel Sekreter aracılığı ile bildirimde bulunacak ve onları, belirleyeceği süre içinde görüşlerini sunmaya davet edecektir.

3. Yukarıdaki 1. ve 2. paragraflar çerçevesinde sunulan açıklamaları, bilgiyi ya da görüşleri esas alarak, ilgili Sözleşmeci Taraf ve şikayet

başvurusunda bulunan örgüt, Bağımsız Uzmanlar Komitesinin belirleyeceği süre içinde, herhangi bir ek yazılı bilgi yahut görüşü sunabilirler.

4. Şikayetin incelenmesi sürecinde, Bağımsız Uzmanlar Komitesi, tarafların temsilcilerinin katılacağı bir oturum/(duruşma) yapabilir.

Madde 8

1. Bağımsız Uzmanlar Komitesi, şikayeti incelenmek üzere yaptığı işlemleri açıklayan ve şikayet başvurusunda anılan Şart hükmünün tatminkar biçimde uygulanmasının ilgili Sözleşmeci Tarafça temin edilip edilmediği hususunda vardığı sonuçları belirten bir rapor hazırlayacaktır.

2. Bu rapor, Bakanlar Komitesine iletilecektir. Bu rapor ayrıca, bunu yayınlama konusunda serbestisi bulunmayacak olan şikayet başvurusunu yapan örgüte ve Şartın Sözleşmeci Taraflarına da iletilecektir.

Bu rapor Parlamenterler Meclisine iletilecek ve Madde 9'da anılan kararlarla aynı zamanda ya da Bakanlar Komitesine iletilmesinden itibaren en geç dört aylık süre içinde alenileştirilecektir.

Madde 9

1. Bağımsız Uzmanlar Komitesinin raporuna dayanarak, Bakanlar Komitesi oylamaya katılanların çoğunluğu ile alacağı bir kararı ("*resolution*") kabul edecektir. Bağımsız Uzmanlar Komitesi Şartın tatminkar biçimde uygulanmadığı sonucuna varmış ise, Bakanlar Komitesi, oylamaya katılanların üçte iki çoğunluğu ile, ilgili Sözleşmeci Tarafa yönelik bir tavsiye kararı alacaktır. Her iki halde de, oy kullanma yetkisi, Şartın Sözleşmeci Tarafları ile sınırlı olacaktır.

2. Bağımsız Uzmanlar Komitesi raporunun yeni konuları/(verileri) ortaya çıkarması halinde, ilgili Sözleşmeci Tarafın talebi üzerine Bakanlar Komitesi, Şartın Sözleşmeci Taraflarının üçte iki oy çoğunluğu ile, Hükümetler Komitesine danışılmasına karar verebilir.

Madde 10

İlgili Sözleşmeciler Taraf, Şart Madde 21 uyarınca Genel Sekretere sunacağı bir sonraki raporunda, Bakanlar Komitesinin tavsiyesine işlerlik kazandırmak üzere aldığı önlemler hakkında bilgi sunacaktır.

Madde 11

Bu Protokolün 1'den 10'a kadar olan Maddeleri, Şartın birinci Ek Protokolüne Taraf olan Devletler bakımından, birinci Ek Protokol Bölüm II'de düzenlenen Maddelere de, anılan Maddelerin kabul edilmiş olduğu ölçüde uygulanacaktır.

Madde 12

Bu Protokolün Tarafı Devletler, Şart Bölüm III'e ilişkin bulunan Şartın Ekinin ilk paragrafını, aşağıda şekilde anlarlar:

“Bu Şart, uygulanması sadece Şartın IV. Bölümünde ve bu Protokol hükümlerinde öngörülen denetime bırakılmış olarak, uluslararası nitelikte yasal/(hukuksal) yükümlülükler içerdiği şeklinde anlaşılır.”

Madde 13

1. Bu Protokol, Şartın imzacısı olup, bağlanma rızalarını (aşağıdaki şekilde) açıklayabilecek olan, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açılacaktır:

(a) onay, kabul ya da uygun bulma koşulu olmaksızın imzalama; ya da

(b) ardından onay, kabul ya da uygun bulma işlemi yapılacak şekilde, onay, kabul ya da uygun bulma koşuluna tabi tutarak imzalama.

2. Avrupa Konseyi üyesi bir Devlet, Şartı daha önceden ya da bununla aynı zamanda onaylamadıkça bu Protokol ile bağlı olma rızasını açıklayamaz.

3. Onay, kabul ya da uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine depo edilecektir.

Madde 14

1. Bu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi beş Devletin, Madde 13 hükümleri uyarınca bu Protokolle bağlı olma rızasını açıklamaları tarihinden sonraki bir aylık dönemin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

2. Bununla bağlı olma rızasını bilahare açıklayan herhangi bir üye Devlet bakımından bu Protokol, onay, kabul ya da uygun bulma belgesinin depo edilmesi tarihinden sonraki bir aylık dönemin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 15

1. Herhangi bir Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderilen bir bildirimde bulunmak suretiyle, bu Protokolle bağlı olmasını herhangi bir tarihte feshedebilir.

2. Böyle bir fesih, böyle bir fesih ihbar bildiriminin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki on iki aylık dönemin sona ermesini izleyen ayın ilk günü etkisini doğuracaktır.

Madde 16

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi bütün Devletlere (aşağıdaki işlemlere ilişkin) bildirimde bulunacaktır:

- (a) herhangi bir imza;
- (b) herhangi bir onay, kabul ya da uygun bulma belgesinin depo edilmesi;
- (c) Madde 14 uyarınca bu Protokolün yürürlüğe girme tarihi;
- (d) bu Protokole ilişkin herhangi bir diğer işlem/(tasarruf), bildirim ya da ileti.

Bu Protokol, imza koymaya usulünce yetkilendirilmiş aşağıda imzası bulunanlar tarafından imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilecek olup, İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de eşit derecede geçerli bir tek kopya halinde, Kasım 1995'in 9'uncu gününde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, bunun onaylı kopyalarını Avrupa Konseyi üyesi her bir Devlete iletacaktır.